

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Anny Orlińskiej pt. *Dorosły w roli podmiotu uczącego się. Postawy osób dorosłych wobec własnego uczestnictwa w edukacji formalnej oraz ich niektóre uwarunkowania* napisanej pod kierunkiem dr hab. Violetty Rodek, prof. UŚ

Uczenie się ludzi dorosłych jest współcześnie powszechną praktyką, wręcz nieodzowną, aby nie znaleźć się na marginesie społecznym. Tradycyjny podział życia człowieka na trzy główne etapy, nie ma dziś racji bytu, a wiek człowieka w kontekście uczenia się nie ma znaczenia. Uczenie się jest integralnym elementem życia, wymaga nieustającej aktywności, świadomości potrzeby, dbałości o rozwój, a także uczestnictwa w różnych formach edukacji zaplanowanej na całe życie. Paradoksalnie pojawienie się AI nie uzasadnia stwierdzenia, że nie musimy się już uczyć, ale wręcz przeciwnie, to właśnie AI staje się wyzwaniem niezwykle istotnym dla powszechnego uczenia się całościowego, a zatem także w dorosłości i starości. Uczenie się uzyskuje nowy kontekst społeczno-kulturowy, poszerza się doświadczenie codzienności człowieka dorosłego, a przestrzeń społeczno-kulturowa zdaje się nie mieć fizycznych granic. Uczenie się dorosłych we współczesności to nie tylko zdobywanie i pogłębianie wiedzy, ale przede wszystkim nabywanie kompetencji biograficznych, komunikacyjnych, umiejętności interpersonalnych i innych osobistych, czysto ludzkich, np. „związane z obdarzaniem ludzi miłością”, jak można powtórzyć za byłym szefem Google na Chiny, Kai Fu Lee¹. Edukacja dorosłych ma wzmacniać i wspomagać dorosłych w tych zadaniach. Angela Ahrendts, amerykańsko-brytyjska bizneswoman, była wiceprezesa ds. sprzedaży detalicznej w Apple Inc. wyraziła to równie wymownie: „Im bardziej zaawansowane technologicznie staje się nasze społeczeństwo, tym bardziej musimy wracać do podstawowych zasad komunikacji międzyludzkiej”².

Podjęty przez Doktorantkę temat wpisuje się w ten niezwykle ważny, także dla przyszłości, obszar edukacji – edukacji ludzi dorosłych. Badania związane z uczeniem i edukacją dorosłych są wobec nowych wyzwań, które definiują dziś nasze życie, niezwykle

¹ K.F. Lee, (2023). *Inteligencja sztuczna, rewolucja prawdziwa. Chiny, USA i przyszłość świata*. Poznań: Media Rodzina, s. 253.

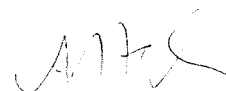
² https://www.brainyquote.com/quotes/angela_ahrendts_852654; dostęp 23.12.2025; tłumaczenie własne.

A. P. A.

potrzebne. Aktualizacja wiedzy dotyczącej uczenia się dorosłych, ale także, i może głównie, zachowań i postaw dorosłych, uczestniczących w procesach edukacyjnych i uczenia się jest szczególnie potrzebne pedagogom, andragogom, edukatorom i samym uczącym się. Słusznie zauważa Doktorantka, iż mimo, że problematyka edukacji dorosłych, jest dziś integralną częścią edukacji człowieka rozumianej w wymiarze całego życia, to jednak podjęty w rozprawie temat postaw dorosłych wobec edukacji jest w nikłym zakresie eksplorowany badawczo. Szczególnie wyraźnie brak ten uwidacznia się w odniesieniu do formalnej edukacji dorosłych, w tym zwłaszcza – tak jak to bada mgr Anna Orlńska – w kontekście edukacji policealnej, na ogół o profilu zawodowym. To istotny element edukacji dorosłych, jednak faktycznie, nieco zapomniany jako obszar badań andragogicznych. W epoce z dominującym pojęciem uczenia się, nauczanie - będące głównym pojęciem opisującym edukację formalną w szkołach policealnych, sprawia, że dorosłe osoby kształcące się w tych instytucjach rzadko stanowią podmiot badań. Lukę tę wypełnia praca Mgr Anny Orlńskiej, co należy z uznaniem podkreślić. Dodatkowym walorem tego wyboru jest także dostrzeżenie, że edukacja instytucjonalna jest/może być także uczeniem się, z jego podstawowym atrybutem – podmiotowością. Zostało to wyrażone już w samym tytule rozprawy. Uważam, że praca doktorska Mgr Anny Orlńskiej wypełnia tę lukę badawczą i w mojej ocenie stanowi inspirację do dalszych badań.

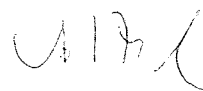
Recenzowana praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, wykazów tabel, wykresów, rysunków i aneksów oraz aneksów. Łącznie stanowi to 377 stron, w tym samej pracy z bibliografią – 350 stron. Struktura pracy jest przejrzysta, co niewątpliwie ułatwia śledzenie całego procesu badawczego i analizy badań. Uporządkowana została jednak głównie według schematu badań i struktury pracy charakterystycznych dla ilościowego ujęcia metodologicznego. Należy jednak zauważyć, iż Autorka posłużyła się również badaniami jakościowymi, które zostały usytuowane w schemacie prac o charakterze ilościowym, co w mojej ocenie jest dość dyskusyjne. Do tego zagadnienia powrócę w dalszej części recenzji. Ogólnie można wskazać na trzy fragmenty recenzowanej pracy: teoretyczny oparty na analizie literatury, metodologiczny, zawierający opis własnej procedury badawczej Autorki oraz empiryczny, w którym zostały zaprezentowane wyniki badań własnych i ich analiza. Całość wieńczy Zakończenie.

Pierwsza część rozprawy doktorskiej, obejmująca dwa rozdziały, stanowi wprowadzenie teoretyczne do problematyki badawczej. W rozdziale pierwszym, na podstawie dobrze dobranej literatury przedmiotu, Autorka przedstawia rozważania dotyczące postaw człowieka, ukazując zarówno różne sposoby definiowania pojęcia, jak również podstawowe

komponenty postaw i ich aspekty. Omawiając sposoby konceptualizacji pojęcia *postawa*, mgr Anna Orlńska słusznie podkreśla, iż jest to pojęcie, którym posługują się różne dyscypliny naukowe, m.in. pedagogika, psychologia, socjologia. W każdej z tych dyscyplin postawa jest ujmowana ze swoistego punktu widzenia, charakterystycznego dla danej nauki. I chociaż Autorka przywołuje liczne stanowiska różnych badaczy, to jednak nie dokonuje analizy porównawczej pomiędzy dyscyplinarnymi ujęciami. Dobrze byłoby, biorąc pod uwagę, iż praca doktorska jest realizowana w perspektywie pedagogiczno-andragogicznej, odnieść się bardziej wyraźnie do rozumienia tego pojęcia w tych naukach. Ponadto główna uwaga Autorki została skierowana na wskazanie i omówienie trójskładnikowego modelu podejścia do postawy – zostało to szczegółowo omówione w podrozdziale 2, rozdziału 1, co uzasadnia dominacją w literaturze naukowej, ale równocześnie podkreśla wielowymiarowość pojęcia. Jednak – co już sygnalizowałam - odczuwa się brak spojrzenia z punktu widzenia pedagogiki i andragogiki. Brak jest także odniesień do polskich badań nad postawami ludzi dorosłych w odniesieniu do edukacji (podrozdział 1.4). Głównie przywołane zostały badania zagraniczne, a jedynie wybiórczo polskie. Wreszcie brak analiz odnoszących się do rozumienia pojęcia postawy wobec edukacji. Mgr Anna Orlńska nie odniosła się tego rodzaju postaw, a przecież, co znajduje się w tytule pracy, to właśnie te postawy stanowiły przedmiot badań. Szkoda, że Autorka nie przybliżyła rozumienia tej postawy, co to znaczy mieć postawę wobec edukacji formalnej, co mieści się w owych trzech komponentach postawy, które zostały przyjęte w pracy. Dopiero w rozdziale metodologicznym znajduje się definicja postawy dorosłych wobec edukacji formalnej, jednak bez szerszej i pogłębionej analizy. Ogólnie jednak rozdział pierwszy oceniam pozytywnie. Doktorantka wykazała się zarówno wiedzą dotyczącą postaw, znajomością literatury przedmiotu, jak też umiejętnością analizy.

Rozdział drugi rozprawy – teoretyczny – pt. *Edukacja ustawiczna osób dorosłych jako problem społeczny i indywidualny*, ujęty został w pięciu podrozdziałach. Autorka poprawnie definiuje kluczowe pojęcia: edukacja formalna, dorosłość, omawia kilka wybranych teorii uczenia się dorosłych. Przegląd literatury wokół tych zagadnień ma głównie charakter opisowy. I chociaż wprowadza oraz daje podstawy do dalszych empirycznych analiz, to jednak odczuwa się brak bardziej krytycznego podejścia oraz wyjścia poza już bardzo dobrze opisane w literaturze teorie i problemy. W rozważaniach Doktorantki szczególnie dostrzegam deficyt analiz kontekstu społeczno-kulturowego. Procesy edukacyjne, uczenia się oraz dorosłość ludzi przebiegają przecież w konkretnych wymiarach czasowych/historycznych, kulturowych i środowiskowych. Nie można opisywać uczenia się dorosłych, ich postaw wobec edukacji bez odniesienia się do uwarunkowań, w których dorośli funkcjonują. Badania były realizowane

teraz, współcześnie, kiedy dyskurs wokół uczenia się, uczenia się całościowego znacząco różni się od tego sprzed paru lat. Badacze dostrzegają zarówno nowe aspekty zjawiska, jak również – jego negatywne skutki, niejednokrotnie podważające podmiotowość uczenia się dorosłych. Rynkowy charakter uczenia się, sprawia, że pojęcie uczenia się, z kategorii humanistycznej staje się kategorią ekonomiczną³. Ponadto ogranicza to możliwość wolności wyboru dróg edukacyjnych przez jednostki, chociaż paradoksalnie to oni są odpowiedzialni za swoje wybory. Wybór jest/staje się często iluzoryczny, a równocześnie, jak piszą Richard Sennett (2009), czy Renata Salecl⁴ (2013), staje się po prostu tyranem, tyranem wyboru. Szkoda, że Autorka nie ukazała tej współczesnej specyfiki życia społecznego XXI wieku, nie odniosła się do tych wyzwań. Wprawdzie odwołuje się do różnych międzynarodowych i krajowych dokumentów opisujących i definiujących edukację/edukację całościową, to jednak, brak jest pogłębionych analiz i krytycznego podejścia.

Mimo poczynionych uwag, część teoretyczną pracy oceniam pozytywnie. Niewątpliwie stanowi bazę do podjętych badań empirycznych.

Następny rozdział zawiera opis własnej procedury badawczej. W pięciu podrozdziałach Doktorantka, zgodnie z uznanymi standardami, poprawnie przedstawiła koncepcję własnego projektu badawczego oraz omówiła jego poszczególne etapy. Opis jest na ogół rzetelny, szczegółowy, adekwatny do rozważań teoretycznych pierwszej części pracy. Nasuwają się jednak pewne wątpliwości. Autorka podjęła bardzo ambitne wyzwanie badawcze połączenia w jednym projekcie badawczym strategii badań ilościowych i jakościowych. Jest to ciągle nadal trudne i dyskusyjne podejście metodologiczne. Wszak oba podejścia różnicują odmienne paradygmaty ontologiczne i epistemologiczne co do postrzegania rzeczywistości i zachowania ludzi, w zasadzie się wykluczające. Oczywiście są też metodolodzy, którzy nie odrzucają mieszanej strategii badawczej – m.in. Creswell J.W. i Creswell J.D., 2023; Tashakkori A., Johnson B. i Teddlie C., 2021⁵ - i uzasadniają triangulację ilościowych i jakościowych metod badawczych w ramach jednego projektu badawczego. Właśnie takie podejście ilościowo-

³ Szkudlarek, T. (2008). Dyskursywna konstrukcja podmiotowości („Puste znaczące” a pedagogika kultury). *Forum Oświatowe, Numer specjalny*.

⁴ Sennett, R. (2009), *Upadek człowieka publicznego*. Przekł. Hanna Jankowska, Warszawa: Wydawnictwo MUZA S.A.; Salecl, R. (2013). *Tyrania wyboru*. Przekł. Barbara Szelewa. Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej; wersja elektroniczna.

⁵ Creswell J. W. & Creswell J. D. (2023). *Research design: Qualitative quantitative and mixed methods approaches* (6th ed.). SAGE Publications; Tashakkori A. Johnson B. & Teddlie C. (2021). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences* (2nd ed.). SAGE Publications.

AmC

jakościowe zastosowała mgr Anna Orlińska. Szkoda jednak, że nie odniosła się szerzej do przyjętej metodologii i nie uzasadniła celowości takiego podejścia w swoim projekcie badawczym dotyczącym badania postaw ludzi dorosłych wobec własnej aktywności edukacyjnej. Znajdujące się wprawdzie wyjaśnienia są jednak zbyt ogólnikowe. Taka krytyczna refleksja byłaby świadectwem większej świadomości metodologicznej Autorki i dostrzeżenia różnych niuansów zastosowanej procedury badawczej.

Kolejna wątpliwość dotyczy głównego pytania badawczego, a w zasadzie pytań szczegółowych. Do pytania głównego Doktorantka sformułowała aż 15 pytań szczegółowych. Wśród nich, pierwsze osiem, jak napisała, odnosiły się do ilościowego etapu badań, a kolejne siedem, od 9 do 15 – do jakościowego etapu badań. Biorąc pod uwagę specyfikę i odmiennosc owych podejść, o czym już wspomniałam, należało sformułować osobne główne pytanie do jakościowego etapu badań. Wszak badania jakościowe, oparte w tym przypadku na wywiadzie narracyjnym, mają dostarczyć danych odnoszących się do subiektywnych znaczeń, sensów, jakie dorośli nadają swojej aktywności edukacyjnej, pozwalają niejako dotrzeć do takich właściwości badanego zjawiska, które niekoniecznie zostały ujęte w koncepcji badawczej. Brak takiego pytania badawczego jest, w mojej ocenie, mankamentem metodologicznym. Ponadto, sformułowane przez Autorkę pytania mają charakter szczegółowy, a pytanie 11 jest pytaniem z hipotezą: „W jaki sposób osoby znaczące **przyczyniły się** (pogrubienie moje) do ukształtowania określonych postaw osób badanych wobec edukacji formalnej? (s.117)

Pozytywnie oceniam opis zastosowanych ilościowych metod badawczych oraz ilościowych etapów badań. Szczególnie z uznaniem odnoszę się do opisu przebiegu konstruowania własnego narzędzia badawczego do pomiaru badanych postaw oraz zastosowanej procedury jego standaryzacji. Przeprowadzone analizy statystyczne rzetelności i trafności opracowanego kwestionariusza są bardzo dobrze udokumentowane, oparte na uznanych w naukach społecznych wskaźnikach metodologicznych. Świadczą one o dużych kompetencjach metodologicznych Autorki w kontekście strategii badań ilościowych. Wszystkie wyliczenia są dokładnie przedstawione, ujęte także w tabelach, oraz odnoszą się do wszystkich trzech komponentów badanych postaw. Jedynie, wykorzystanie wywiadów częściowo skategoryzowanych służących do wypracowania własnego kwestionariusza badającego postawy, choć uznaję to za bardzo ciekawy sposób wyłaniania twierdzeń (itemów) do niego, nie zostało dobrze opisane. Doktorantka nie opisuje tego wywiadu, nie wskazuje jakie pytania były w nim zawarte. Natomiast dobrze przedstawia sposób analizy tych wywiadów zebranych od 15 osób, poprzez wykorzystanie programu MAXQDA.

A. Orlińska

Rozdział IV dysertacji doktorskiej mgr Anny Orlińskiej zawiera analizę zebranego materiału empirycznego, zarówno pozyskanego poprzez badania ilościowe, jak i jakościowe. Odnosząc się do tej części pracy na samym początku chciałabym zwrócić uwagę na jego strukturę. W rozdziale tym zostało wyodrębnionych aż 13 podrozdziałów, a w jednym z nich jeszcze dodatkowe 4 podrozdziały do podrozdziału. Podrozdziały 4.1. do 4.9. zawierają analizę wyników ilościowego etapu badań, a następne 4.10. do 4.13. - analizę jakościowego etapu. W mojej ocenie korzystniej byłoby zaproponować dwa rozdziały dotyczące analizy empirycznych danych, oddzielnie dla obu typu zrealizowanych badań.

Analiza postaw badanych osób dorosłych opartych na badaniach ilościowych przedstawia się dobrze. Autorka ukazuje postawy badanych zarówno na początku ich edukacji, jak i po jej zakończeniu, zestawiając je ze sobą. Na uznanie zasługuje fakt, iż Doktorantka zastosowała badania podłużne, o czym wcześniej nie wspomniałam. To nieczęsty sposób badań, wymagający uwzględnienia wymiaru czasowego, co niewątpliwie wydłuża badania i ich opracowanie. Z uznaniem odnoszę się także do liczby osób objętych badaniem. W pierwszym etapie badań ilościowych udział wzięło 777 słuchaczy z 10 szkół policealnych publicznych szkół medycznych z województw śląskiego i opolskiego. W drugim etapie liczba ta wynosiła 503 badanych. Łącznie zatem w badaniach ilościowych uczestniczyło 1280 osób. Jeśli do tego dodamy liczbę osób uczestniczących w badaniach jakościowych – 15 i 10 – to łączna liczba osób uczestniczących w badaniach wynosi 1305 osób. Taka duża grupa badawcza wymagała od Doktorantki wielu kompetencji metodologicznych i statystycznych. Mgr Anna Orlińska bardzo dobrze poradziła sobie z zebraniem materiałem empirycznym. Surowe dane zostały poddane wnikliwej analizie statystycznej, które pozwoliły przekształcić je na skale stenowe, umożliwiające porównania. Autorka bardzo szczegółowo ukazuje poszczególne rozkłady wyników w analizowanych trzech komponentach postaw badanych, przedstawia ich wartości stenowe i procentowe. Ilustruje wyniki licznymi diagramami i tabelami. Dodatkowo uzyskane wartości zostały odniesione do wyników badania samooceny badanych, co dostarczyło ciekawego materiału do ich omawiania. Przeprowadzona analiza pokazała zróżnicowanie postaw badanych wobec aktywności edukacyjnej ze względu na różne zmienne. Uwzględnione zostały cztery parametry: płeć osób uczestniczących w badaniach, ich wiek i wykształcenie oraz miejsce zamieszkania. Chciałabym zatrzymać się głównie na dwóch zmiennych, które w mojej ocenie, odzwierciedlają szersze zjawisko widoczne w edukacji dorosłych w Polsce. Przeprowadzone pogłębione analizy statystyczne wykazały, iż płeć jest czynnikiem znacząco różnicującym postawy edukacyjne dorosłych. Uwagę zwraca fakt, że to kobiety we wszystkich komponentach postawy wobec edukacji formalnej uzyskały wyższe

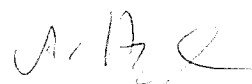
A. Orlińska

wyniki i równocześnie to one właśnie częściej niż mężczyźni zmieniały swoje postawy, zwłaszcza w kierunku pozytywnym. To bardzo interesujący wynik, potwierdzający, iż w Polsce to kobiety są bardziej aktywne edukacyjnie niż mężczyźni i legitymują się wyższym statusem wykształcenia. Uważam, że można byłoby bardziej pogłębić interpretację tych wyników poprzez odniesienie się do licznych różnych publikacji w tym obszarze.

Podobnie, w odniesieniu do zmiennej jakim jest wykształcenie, Doktorantka wykazała wprawdzie, iż nie jest to czynnik istotnie różnicujący postawy wobec edukacji, ale jednak wskazała, że im wyższy poziom wykształcenia, tym postawy wobec edukacji są bardziej stabilne i dojrzałe. Liczne badania andragogiczne potwierdzają takie wnioski.

Następna część recenzowanej rozprawy odnosi się do badań jakościowych. Jak już pisałam Doktorantka przeprowadziła wywiad narracyjny z 10 osobami, były to jednak tylko kobiety. Warto byłoby przedstawić uzasadnienie dlaczego pominięci zostali mężczyźni. Metodologia opracowania zebranych wywiadów została oparta na metodzie analizy tematycznej Virginii Braun i Victorii Clarke⁶. Szczegółowo zostały omówione kolejne etapy pracy z zebraniem materiałem empirycznym, wraz z przykładami mapowania kodów. Doktorantka dokonała analizy wertykalnej i horyzontalnej, co pozwoliło zarówno przedstawić indywidualne sylwetki narratorek, ich subiektywne doświadczenia, jak również ukazać porównawcze zestawienia i wyodrębnienie wątków obecnych we wszystkich narracjach. Na uznanie zasługuje, że analiza wertykalna prezentująca oddzielnie każdą z Narratorek, chociaż uwzględniane w niej były te same etapy ich życia – dzieciństwo, adolescencja i dorosłość, to jednak zróżnicowana była wyłoniłymi z wywiadów kategoriami analitycznymi. Niektóre kategorie były obecne w kilku narracjach, jednak dostrzeżenie i wydobycie szczególnych, właściwych tylko dla danej Narratorki kategorii, nazwanie ich oraz ukazanie jakie miały znaczenie dla danej osoby, jak kształtowały rozwój i stosunek do edukacji jest bardzo interesujące. Jest to niewątpliwie najciekawszy podrozdział recenzowanej pracy (4.11), który dostarcza wiedzy o subiektywnych doświadczeniach Narratorek. Szkoda tylko, że mgr Anna Orlińska nie odniosła swych ustaleń badawczych do teorii rozwoju, uczenia się i motywacji aktywności człowieka dorosłego. Analiza horyzontalna - następny podrozdział 4.12. - zawiera rozważania odnoszące się do różnych uwarunkowań postaw wobec edukacji. Zostały one przedstawione w kontekście szczegółowych pytań badawczych. Zatem kolejno omawiane są: środowisko rodzinne, relacje społeczne, doświadczenia edukacyjne, przebieg biografii

⁶ Braun Virginia, Clarke Victoria (2024): *Analiza tematyczna. Praktyczny przewodnik*. Warszawa. Wydawnictwo Naukowe PWN.

Narratorek. z uwzględnieniem momentów krytycznych. Każda ze zmiennych została przedstawiona w różnych aspektach, co pozwoliło Doktorantce na sformułowanie trafnych wniosków. Interesujące jest dostrzeżenie, iż indywidualne, subiektywne doświadczenia edukacyjne oraz ważne dla przebiegu biografii badanych wydarzenia życiowe, mają – obok innych czynników, istotne znaczenia dla kształtowania się postaw. I co, jak sądzę, jest ważne dla edukacji formalnej dorosłych i dla andragogiki, wykazanie, że postawy wobec edukacji, wobec własnej aktywności edukacyjnej ulegają zmianie w procesie edukacji i uczenia się.

Rozważania kończy Zakończenie, w którym Mgr Anna Orlińska dokonała podsumowania, a także opracowała rekomendacje dla praktyki edukacyjnej z dorosłymi.

Pracę zamyka dość obszerna Bibliografia zawierająca dobrze dobrane do tematu publikacje, zarówno polskojęzyczne jak i angielskojęzyczne oraz stosowne wykazy tabel, wykresów i aneksów. Bardzo pozytywnie odnoszę się do zamieszczenia w aneksach przykładowej transkrypcji wywiadu.

Pod względem językowym i redakcyjnym recenzowaną pracę oceniam dobrze. Doktorantka posługuje się poprawnym językiem naukowym, swobodnie stosuje terminologię naukową z dziedziny nauk społecznych i dyscypliny pedagogiki. Nie ustrzegła się jednak paru błędów językowych, interpunkcyjnych i innych. Szczególnie razi mnie używanie w stosunku do samej siebie męskiej formy gramatycznej, np. badacz. Także w stosunku do osób badanych, zwłaszcza w badaniach jakościowych, gdzie uczestniczyły same kobiety, Autorka posługuje się również rodzajem męskim, ponadto używa określenia *Respondent*, co w badaniach jakościowych nie jest stosowane – używa się określenia: Narratorka, Informatorka, Rozmówczyni etc..

Konkluzja

Biorąc pod uwagę całość recenzowanej pracy, aktualność wyboru problematyki badawczej, wartość poznawczą zrealizowanego projektu, dobry warsztat metodologiczny, mimo poczynionych uwag, które jednak nie obniżają jego poziomu, poprawne przedstawienie własnej, złożonej, procedury badawczej, duże walory merytoryczne, a szczególnie wzbogacenie wiedzy dotyczącej różnych aspektów przyjmowanych przez dorosłych postaw edukacyjnych, przejrzyste ujęte wnioski z badań, stwierdzam, że dysertacja doktorska Pani mgr Anny Orlińskiej jest wartościowa i w mojej ocenie w pełni odpowiada kryteriom oraz spełnia warunki ujęte w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (DZ. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.) i wnioskuję o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

